

Бібліографічний опис статті:

Ларіна Т. Ф., Потушніак О. М. Формування інвестиційної стратегії суб'єкта міжнародних економічних відносин. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2019. № 3. С. 5-11.

Larina Tetiana, Potyshnyak Olena. Forming investment strategy of international economic actor. Actual problems of innovative economy. 2019. No. 3, pp. 5-11.

УДК 332.14:711.437; JEL classification: P25; Q17
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2019-3-2>

**ЗИБАРЕВА Оксана Василівна, доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-3069-6462**

**БЕЛЕЙ Світлана Іванівна, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління проектами та безпеки підприємства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0001-5483-2345**

**ЛУЧИК Олег Іванович,
асистент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-6812-9826**

ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: АСИМЕТРІЇ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Зибарева О. В., Белей С. І., Лучик О. І. Відтворювальний потенціал сільських територій чернівецької області в умовах транскордонного співробітництва: асиметрії розвитку та шляхи їх подолання.

Поглиблення транскордонного співробітництва відкриває нові можливості для активізації діяльності на сільських територіях та отримання синергетичного ефекту від переплетення відтворювальних потенціалів сільських територій та суб'єктів що на них розташовані. Враховуючи динамічність зовнішнього середовища, постає необхідність дослідження новітніх факторів, форм, передумов та параметрів активізації подолання диспропорцій розвитку сільських територій в умовах інтеграції й конвергенції, що впливає на забезпечення економічної безпеки держави. В статті здійснено теоретичне узагальнення сутності близьких за змістом понять: «диспропорція» та «асиметрія».

Нинішні реалії процесів євроінтеграції посилюють роль транскордонного співробітництва та відкривають нові можливості для розвитку сільських територій. Конвергенція економіки сільських територій євро регіону «Верхній Прут» одночасно виступає каталізатором і показником розвитку європейської інтеграції України. Однак сучасний стан розвитку сільських територій Чернівецької області є процесом нерівномірним, асинхронним і непропорційним. Здійснений аналіз розвитку сільських територій засвідчив нерівномірність їх розвитку. Основними диспропорціями розвитку сільських територій Чернівецької області є: монофункціональний характер розвитку; малоефективне або неефективне сільське господарство; неагативний вплив на родючість ґрунтів, недостатнє внесення органічних і мінеральних добрив; низький рівень доходів сільського населення; відсутність умов для розвитку альтернативних напрямів підприємництва та їх подальшої диверсифікації на сільських територіях; відсутність адекватного механізму реалізації фінансового забезпечення розвитку сільських територій; відсутність економічного інтересу жити та працювати в сільській місцевості, мотивації до праці, наявність безробіття, трудова міграція, бідність. Асиметричність розвитку сільських територій Чернівецької області ускладнює використання кордону як стимулюючого, а не гальмуючого чинника транскордонної конвергенції.

Слід наголосити, що Чернівецька область має можливості для вирівнювання асиметрій розвитку сільських територій, які забезпечуються унікальним природно-ресурсним потенціалом, особливостями земельних ресурсів як природного базису, людським та науково-технічним потенціалом. Однак практика показує, що при порушенні нормального перебігу економічних процесів, без державного втручання спостерігається зростання диспропорцій та соціально-економічна асиметрія розвитку сільських територій. Проведені дослідження доводять необхідність розробки регіональної політики, спрямованої на зменшення асиметрій у розвитку сільських територій та пошуку нових форм взаємодії суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва.

Усунення диспропорцій розвитку сільських можливе через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською діяльністю на селі, органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян тобто через формування мережі

партнерських організацій. Партнерство між владою, бізнесом та сільською громадою повинна базуватися на використанні міжнародних стандартів соціальної відповідальності, це встановить чіткі вимоги до діяльності бізнесу, влади та громади і тим самим вирівняє існуючі асиметрії у розвитку сільських територій.

Ключові слова: сільські території, регіон, потенціал, диверсифікація, асиметрія, транскордонне співробітництво.

Постановка проблеми. Найважливішою ознакою світу у третьому тисячолітті є стрімке наростання процесів глобалізації. В руслі таких змін спостерігається формування та інтенсифікація системи транскордонних економічних зв'язків. Поглиблення транскордонного співробітництва відкриває нові можливості для активізації діяльності на сільських територіях та отримання синергетичного ефекту від переплетення відтворювальних потенціалів сільських територій та суб'єктів що на них розташовані. Враховуючи динамічність зовнішнього середовища, постає необхідність дослідження новітніх факторів, форм, передумов та параметрів активізації подолання диспропорцій розвитку сільських територій в умовах інтеграції й конвергенції, що впливає на забезпечення економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті обґрунтування особливостей формування відтворювального потенціалу сільських територій важливими є дослідження Терещенко В.К., Ланченко Є.О. [1], Мельник С.І. [2], наукові роботи яких присвячено формуванням теоретичних, методологічних та практичних аспектів відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу сільських територій. Для вивчення асиметрій розвитку сільських територій в контексті подолання наявних диспропорцій цінними є наукові дослідження Гибінка І.Я. [3], Мельник А.Ф. [4]. Зазначені наукові роботи є базисом для подальшого дослідження, розробки дефініції, інструментарію, яка найбільш повно пояснює зміст процесів, що відбуваються на сільських територіях, до єдності в розумінні щодо змісту й складових елементів потенціалу сільських територій, методів управління ним для забезпечення вирівнювання диспропорцій розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є проведення комплексної оцінки асиметрій в розвитку потенціалу сільських територій Чернівецької області та пошуку нових форм взаємодії суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва, що можливе через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською діяльністю на селі, органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян тобто через формування мережі партнерських організацій.

Виклад основних результатів дослідження. Транскордонне співробітництво має складну структуру, кожна з сфер якого дотична до проблематики розвитку сільських територій. В цій площині дедалі більшої актуальності набуває проблема розвитку сільських територій України. Розвиток сільських територій є процесом нерівномірним, асинхронним і непропорційним. Визначальною рисою розвитку сільських територій є асиметричність. Близьким за змістом до поняття «асиметрія», що характеризує явище з відсутністю або порушенням симетрії є поняття «диспропорція». Дефініція сутності поняття «диспропорція» означає несумісність, невідповідність частин, відсутність пропорційності в цілому об'єкті, окремих підрозділах економіки. Термін «нерівномірність» також перебуває у тісному синонімічному зв'язку з поняттям «асиметрія» та може бути доповнено синонімами «неритмічність», «нерівність». Часто це поняття можна зустріти при розгляді проблем нерівномірності розміщення трудових ресурсів та нерівномірності економічного розвитку.

При пошуку шляхів до вирішення питання подолання диспропорцій розвитку сільських територій доцільно використовувати поняття «асиметрія», оскільки воно означає відсутність гармонії у системі, а сільська територія є відкритою соціально-економічною системою, основною функцією якої є максимальне виробництво матеріальних благ і послуг для задоволення зростаючих потреб не тільки своєї території, а й інших економічних, соціальних систем.

«Асиметрія» найкраще відповідає сьогоdnішнім умовам розвитку сільських територій і більш повно висвітлює сутність різноманітних соціально-економічних процесів, їх динаміку на сільських територіях під впливом різних чинників, які мають деякі особливості.

Поняття «асиметрія» давньогрецького походження, яке характеризує нерівність, нерівнозначність, невідповідність. Отже категорія «асиметрія» означає невідповідність, відхилення певного явища від встановлених параметрів, відсутність або порушення гармонії, розмірності розміщення точок або частин предмета в просторі, коли одна половина є ніби дзеркальним відображенням другої. На відміну від інших, майже тотож-

них понять, асиметрія є не лише загальною формою економічного розвитку, але й рушійною силою суспільного прогресу, оскільки одночасно виступає інструментом виявлення і розв'язання його суперечностей. Асиметричність характерна для розвитку будь-яких соціальних або економічних систем, що проявляється у розбалансованості, порушенні рівноваги, невідповідності між елементами системи. Саме такий стан речей має місце як для сільських територій Чернівецької області, так і України в цілому.

Необхідно відзначити, що асиметрія розвитку сільських територій як така – явище звичайне й розповсюджене. Асиметрія розвитку сільських територій обумовлена як дією різноспрямованих його матеріально-речових факторів, так і зіткненням інтересів суб'єктів аграрної економіки. Основними причинами виникнення асиметрії розвитку сільських територій є надмірна централізація, зарегульованість бізнес-середовища та недостатня підтримка малих форм господарювання. Проблема асиметричного розподілу переваг і вигод потребує прийняття колективних заходів на сільських територіях, спрямованих на більш справедливий розподіл ефекту.

Інтенсивність та успішність транскордонного співробітництва залежить від подолання диспропорцій та асиметрій розвитку сільських територій, тобто від рівня розвитку сільських територій. При цьому рівень розвитку та функціонування сільських територій залежить від подолання диспропорцій та асиметрій на цих територіях та ефектив-

ності використання їх відтворювального потенціалу.

Відтворювальний потенціал сільських територій є складною і комплексною характеристикою їх розвитку. Він інтегрує важливі аспекти управління в умовах євроінтеграції. Чіткого та однозначного уявлення про структуру відтворювального потенціалу сільських територій поки не сформовано. Це обумовлено тим, що дослідження з даної проблеми здійснюються в рамках окремих проявів відтворювального потенціалу сільських територій. На нашу думку оптимальна структура відтворювального потенціалу сільських територій повинна мати мінімальну кількість компонентів, але, разом з тим, вони повною мірою повинні виконувати задані функції. Наша модель відтворювального потенціалу сільських територій подана за трьома складовими, які пов'язані з використанням ресурсів, об'єктів і залежать від рівня управління, технології та спеціалізації. У зв'язку з цим управління розвитком сільських територій має на меті отримання синергетичного ефекту від переплетення відтворювальних потенціалів сільських територій та суб'єктів що на них розташовані, посилення горизонтальних зв'язків на принципах і механізмах прямої взаємодії. До основних елементів відтворювального потенціалу сільських територій, слід віднести: відтворення робочої сили; відтворення сировинних і матеріальних ресурсів; відтворення засобів виробництва; відтворення фінансового капіталу; відтворення економічних відносин (рис. 1).

ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ			
Соціальна складова		Природна складова	
Потенціал сільської громади	Природний потенціал	Біологічний потенціал	Технологічний потенціал
Потенціал економічного середовища		Фінансовий потенціал	Інформаційний потенціал

Рис. 1. Відтворювальний потенціал сільських територій

Джерело: розроблено авторами

На нашу думку, критеріїв гармонійного розвитку сільських територій повинно бути вісім, зокрема: відтворюваність, збалансованість, рівноважність, узгодженість, керуваність, відкритість, динамічність та безпечність. Однак практика показує, що при порушенні нормального перебігу економічних процесів у країні, без державного втручання спостерігається зростання диспропорцій та соціально-економічна асиметрія розвитку сільських територій [6].

Соціально-економічну асиметрію В. Колчков пропонує розглядати як стійкі у просторі та часі відхилення умов і результатів соціально-економічного розвитку територій відносно системи встановлених соціальних стандартів та рівнів економічного розвитку, які заважають стабільному економічному зростанню країни та її регіонів, порушують гармонію в суспільстві, підвищують імовірність виникнення кризових ситуацій, гальмують соціально-економічні перетворення в країні [9, с.14].

Враховуючи наведені положення, асиметрії розвитку сільських територій Чернівецької області будемо розглядати як рівень протиріч за вихідними (спричиненими нерівномірною просторовою концентрацією ресурсів) та результуючими (спричиненими різним рівнем прикладених зусиль) соціальними, економічними та екологічними параметрами функціонування сільських територій Буковини протягом певного періоду, які порушують нормальний перебіг економічних процесів та перешкоджають стабільному розвитку, породжуючи проблемні території (табл. 1).

Таблиця 1

Передумови виникнення асиметрій розвитку сільських територій Чернівецької області

Групи передумов	Складові розвитку сільських територій		
	Економічна	Соціальна	Екологічна
Природно-географічні	***	*	**
Історико-культурні	**	***	*
Демографічно-трудова	***	***	**
Виробничо-інфраструктурні	***	***	***

Рівень впливу чинника на виникнення асиметрій розвитку сільських територій:

- * - незначний;
- ** - виражений;
- *** - вагомий

Джерело: розроблено авторами

Основна причина кризи розвитку сільських територій полягає в порушеннях збалансованості відтворення та оновлення основних виробничих фондів, що веде до погіршення інших макроекономічних показників (відставання по виробництву, зниження темпів зростання середньої заробітної плати, зростання частки населення з доходами нижче прожиткового мінімуму, зростання рівня безробіття серед молоді, скорочення сукупного попиту на предмети споживання і послуги споживчого призначення) і втрати трудової мотивації у значній частині сільського населення. Характерною особливістю сільського ринку праці - є збереження тривалої негативної тенденції зростання обсягів як відкритого, так і прихованого безробіття серед сільського населення.

Результати досліджень економічних передумов розвитку сільських територій, представлені у працях [5-7], дозволяють зробити висновок про відносну рівномірність областей Західного регіону України щодо

вхідних параметрів забезпечення економічного розвитку. Тому слід зазначити, що асиметрії розвитку сільських територій Чернівецької області обумовлені низкою інших причин, а саме:

- недовикористанням переваг поділу праці, спеціалізації кооперування та комбінування виробництва;
- недовикористанням переваг ринкових форм територіальної організації виробництва;
- неспроможністю місцевої влади здійснити реформи на регіональному рівні;
- невідповідністю, незабезпеченістю балансу між стимулюванням територій
- не запровадженням вирівнювальних механізмів для подолання економічної й соціальної нерівності;
- недовершеністю механізму бюджетного регулювання регіонального розвитку;
- недостатнім рівнем фінансування державних комплексно-цільових програм підтримки регіонального розвитку тощо.

Тому і надалі зайнятість у сільському господарстві Чернівецької області та доходи від особистого господарства становлять найбільшу частку. Альтернативи сільському господарству на сьогодні незначні: торгівля, будівництво, локальні послуги (ремонтні, охорона здоров'я, шкільна освіта) і становлять незначну частку, сезонні роботи за кордоном.

Оскільки традиційно головним видом діяльності у сільських територіях вважається сільське господарство, лісівництво, рибальство, то одним із ключових напрямів міжрегіональної транскордонної взаємодії може бути саме співпраця у сільськогосподарському секторі. Транскордонне співробітництво на території Чернівецької області здійснюється в межах створеного Євросоюзу «Верхній Прут».

Об'єктивні зміни в економічному розвитку, що відбуваються під впливом глобалізаційних процесів відкривають нові можливості для вирівнювання асиметрій розвитку сільських територій та активізації господарської діяльності шляхом мобілізації їх відтворювального потенціалу (рис. 2).

Політика держави у сфері розвитку транскордонного співробітництва в контексті розвитку сільських територій повинна бути спрямована на організацію ефективної системи підготовки та забезпечення реалізації транскордонних проектів, які сприяли б прискореному впровадженню інновацій та розвитку багатофункціональності сільських територій.

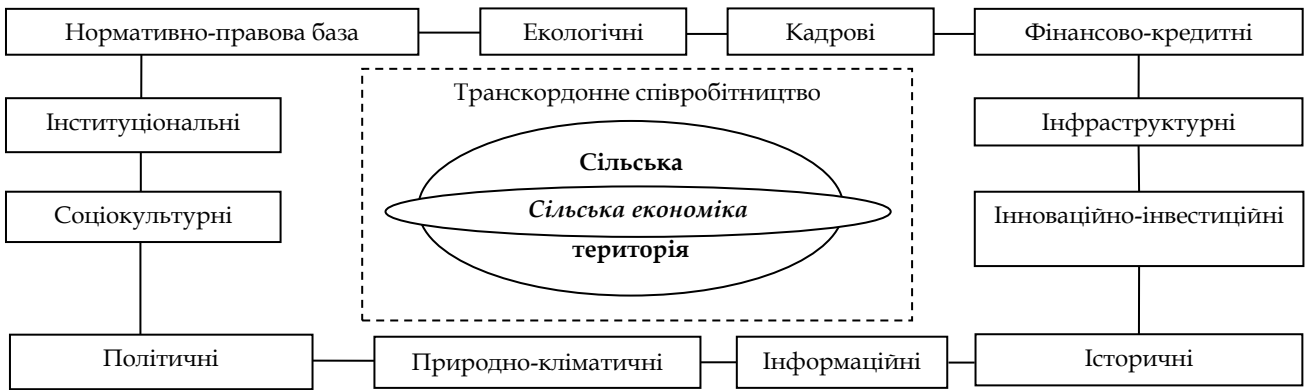

Рис. 2. Транскордонне співробітництво в контексті розвитку сільських територій

Джерело: розроблено авторами

З огляду на вище зазначене, загальна стратегія розвитку сільських територій повинна бути чітко структурованою і мати етапний характер (рис. 3).

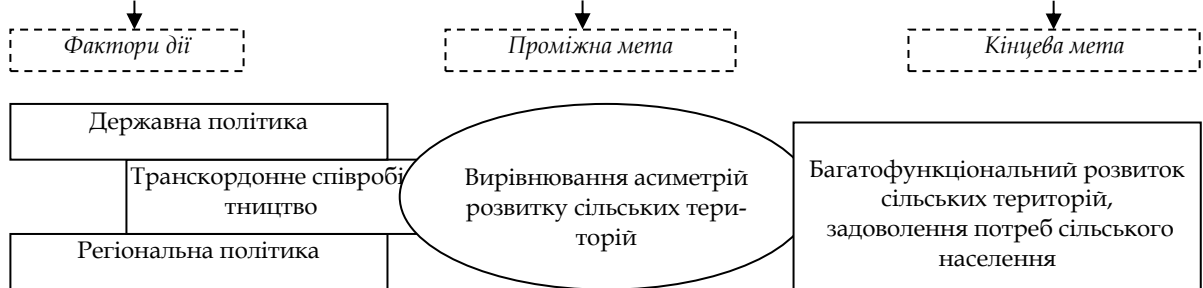

Рис. 3. Узагальнена схема стратегії розвитку сільських територій Єврорегіону «Верхній Прут»

Джерело: розроблено авторами

Відповідно до стратегії розвитку сільських територій Єврорегіону «Верхній Прут» основними напрямками діяльності Єврорегіону «Верхній Прут» в контексті розвитку

сільських територій є: єдність регіону, зміцнення регіону, сприяння розвитку сільських територій, захист довкілля (рис. 4).

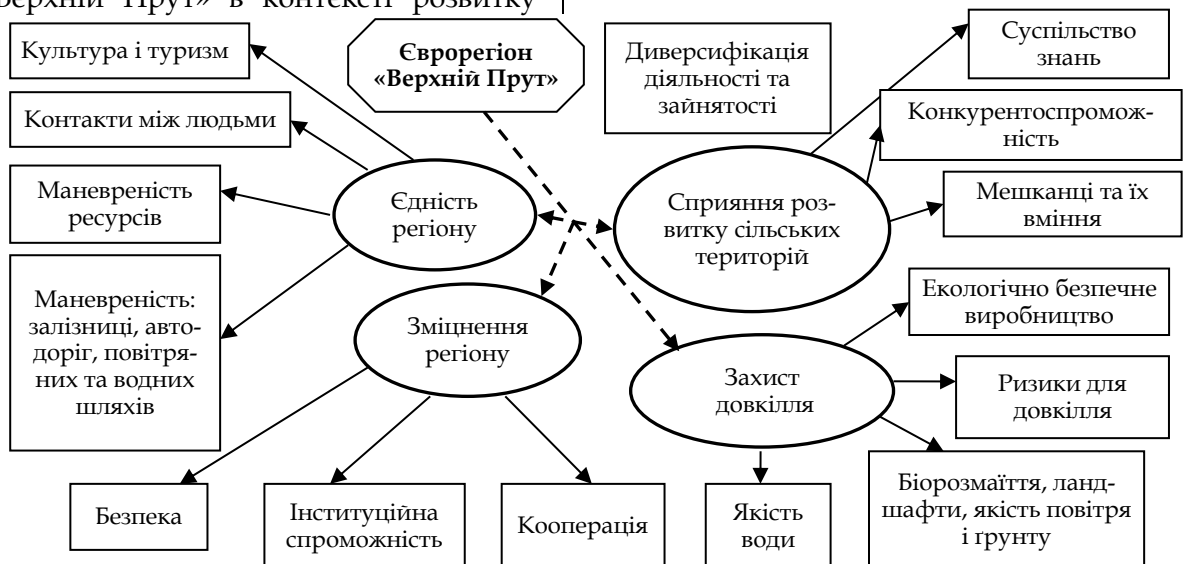

Рис. 4. Основні стратегічні напрями діяльності Єврорегіону «Верхній Прут» в контексті розвитку сільських територій

Джерело: розроблено авторами

Інструментами такого співробітництва мають виступати нові форми транскордонної співпраці, локалізовані елементи в системі господарських структур, оскільки неефективна система управління розвитком

сільських територій лише поглиблює існуючі деструктивні процеси на цих територіях. Усунення диспропорцій розвитку сільських територій можливе через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською діяльністю на селі,

органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян тобто через формування мережі партнерських організацій.

Синтезом функцій сільських територій у традиційному їх розумінні та нових функцій, що ставляться щодо територій, географічно наближених до кордонів, поєднанням цілей розвитку АПК та зовнішньоекономічних завдань є існування транскордонних кластерів у системі АПК. Така модель співпраці сприятиме вирішенню проблем модернізації, нарощування потужностей та сервісного обслуговування фермерських господарств, активізації інвестування в АПК транскордонного регіону тощо.

Новою формою взаємодії є локальне партнерство. Локальне партнерство (вперше з'явилося в середині 80-х років ХХ ст. в англосаксонських країнах як ідея спільної праці багатьох суб'єктів, спрямована на розвиток локальних громад). Це специфічний тип зв'язків і відносин, що виникає у результаті співпраці суб'єктів сільських територій. Мережа співпраці створюється на основі інтересів зацікавлених осіб, клієнтів, працівників, сільського населення, закладів-партнерів та місцевих громад.

Задля вибору оптимальної форми локального партнерства необхідно враховувати політичні, економічні, юридичні, фінансові, демографічні, культурні, технічні та організаційні аспекти. Учасниками локального партнерства для розвитку сільських територій можуть бути установи, різного роду організації, підприємці й, звичайно, органи місцевого самоврядування.

Найбільш відомі форми функціонування локальних партнерств : модель локального партнерства, опрацьована Департаментом праці США (локальне економічне пожвавлення), модель програми «Leader+» (локальні групи дій). Ця модель сьогодні, напевно, є найактуальнішою, адже її мета полягає в підтримці спільних проектів у сільських регіонах, які ініціюють активну участь на місцевому рівні [8]. Метою програми є підтримка та орієнтація діючих осіб у сільській місцевості на довгострокове використання потенціалу територій, а також введення інтегрованих, високоякісних і направлених на мультиплікацію стратегій сталого розвитку сільських територій. До пріоритетних напрямів реалізації програми «Leader +» відносяться: підтримка територіально орієнтованих інтегрованих стратегій розвитку та основ залучення населення та інтеграції (зокрема, локальних виробників); підтримка спільної роботи між сільськими

регіонами: районна, міжрайонна та міжнародна співпраця, об'єднання всіх сільських районів [8].

Локальне партнерство у сфері розвитку сільських територій – це форма співпраці партнерів (у тому числі інтернаціональна співпраця), стратегічним елементом якої обов'язково повинен бути орган місцевого самоврядування. Такі проекти є необхідними на сільських територіях, на їх основі формується усвідомлення сільського населення ідентифікації з тим середовищем, у якому вони перебувають, живуть, а також бажання йти до спільної мети в покращенні умов і рівня життя.

Однією з найперспективніших форм локального партнерства на селі в умовах сьогоденних реалій є відновлення кооперативного руху. Виключно важлива роль кооперації в подоланні диспропорцій та асиметрій розвитку прикордонних сільських територій, підтверджена вітчизняним історичним та досвідом розвинутих країн [9]. В сучасних умовах розвиток кооперації є логічним етапом розвитку сільських територій (рис. 5), адже кооперативи відіграють важливу роль у зміцненні матеріально-технічної бази господарств; сприяють налагодженню належної системи збуту сільськогосподарської продукції та одержання реальної ціни за неї; зменшують трансакційні витрати, протидіють перекачуванню коштів з сільської території у місто; встановлюють чіткі вимоги до діяльності бізнесу, влади та громади і тим самим усувають існуючі недоліки сьогоденного стану співробітництва на селі.

Оскільки кооперативи базуються на соціальній відповідальності у питаннях захисту навколишнього середовища, безпеки харчових продуктів і боротьби з безробіттям, тому їх діяльність позитивно вплине на збільшення зайнятості сільського населення, розвиток сільської інфраструктури, сприятиме розвитку самореалізації, самоуправління та колективного захисту.

Одночасно і результатом, і активним чинником вирівнювання асиметрій у розвитку сільських територій, в якому різні соціальні групи, прошарки і класи зі своїми специфічними інтересами створюють свої організації, через які формують стійку соціальну спільноту, що забезпечує соціальну та економічну стабільність сільських територій є соціальне партнерство. Суб'єктами соціального партнерства, як і суб'єктами соціально-трудова відносин є: з одного боку, наймані працівники, трудові колективи, професійні спілки; з другого, роботодавці та

їх об'єднання; з третього, держава та органи місцевого самоврядування а також їхні пред-

ставники та спільно створені органи з регулювання соціально-трудових відносин.

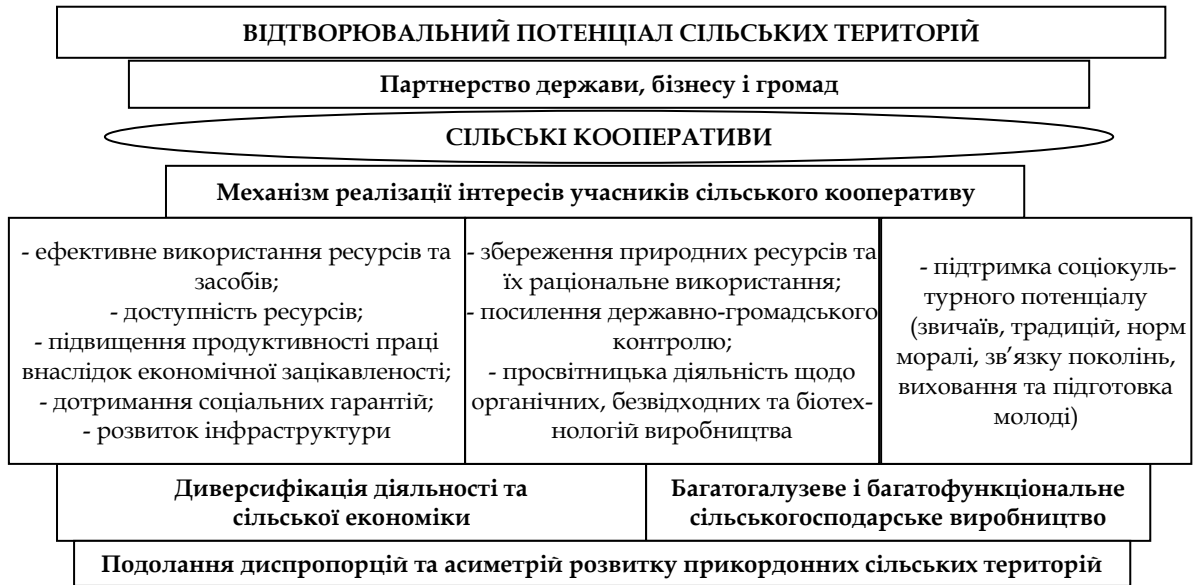

Рис. 5. Роль кооперації в подоланні диспропорцій та асиметрій розвитку прикордонних сільських територій

Джерело: запропоновано автором

Соціально-економічне партнерство в аграрній сфері є формою взаємодії сільгоспвиробників, землевласників і сільської громади для реалізації інтересів сторін та підтримки сільського розвитку на основі рівноправності, взаємної поваги і взаємної вигоди.

В сучасних умовах на державу лягає ряд функцій, які часто їй не під силу виконати. Виходом із такого стану є об'єднання державного регулювання із можливостями приватного сектору, тобто побудова між ними партнерських відносин. Ці відносини проявляють себе у різних моделях, покликаних задовольняти відповідні суспільні потреби. Система триєдиного державно-приватного партнерства між владою, бізнесом та сільською громадою повинна базуватися на використанні міжнародних стандартів соціальної відповідальності, які передбачають дотримання принципів соціальної відповідальності (та спрямовані на охорону навколишнього середовища, економічне витрачання ресурсів. Це встановить чіткі вимоги до діяльності бізнесу, влади та громади і тим самим усуне існуючі недоліки сьогоdnішнього так званого співробітництва на селі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Сучасні реалії процесів європейської інтеграції посилюють роль транскордонного співробітництва та відкривають нові можливості для розвитку сільських територій. Кон-

вергенція економіки сільських територій Євро регіону «Верхній Прут» одночасно виступає, як каталізатором, так і індикатором розвитку європейської інтеграції України.

Однак сучасний стан розвитку сільських територій Чернівецької області є процесом нерівномірним, асинхронним і непропорційним. Здійснений аналіз розвитку сільських територій засвідчив нерівномірність їх розвитку. Основними диспропорціями розвитку сільських територій Чернівецької області є: монофункціональний характер розвитку; малоефективне або неефективне сільське господарство; негативний вплив на родючість ґрунтів, недостатнє внесення органічних і мінеральних добрив; низький рівень доходів сільського населення; відсутність умов для розвитку альтернативних напрямів підприємництва та їх подальшої диверсифікації на сільських територіях; відсутність адекватного механізму реалізації фінансового забезпечення розвитку сільських територій; відсутність економічного інтересу жити та працювати в сільській місцевості, мотивації до праці, наявність безробіття, трудова міграція, бідність. Асиметричність розвитку сільських територій Чернівецької області ускладнює використання кордону як стимулюючого, а не гальмуючого чинника транскордонної конвергенції.

Слід наголосити, що Чернівецька область має можливості для вирівнювання асиметрії розвитку сільських територій, які

забезпечуються унікальним природно-ресурсним потенціалом, особливостями земельних ресурсів як природного базису, людським та науково-технічним потенціалом. Однак практика показує, що при порушенні нормального перебігу економічних процесів, без державного втручання спостерігається зростання диспропорцій та соціально-економічна асиметрія розвитку сільських територій. Проведені дослідження доводять необхідність розробки регіональної політики, спрямованої на зменшення асиметрій у розвитку сільських територій та пошуку нових форм взаємодії суб'єктів та уча-

сників транскордонного співробітництва.

Усунення диспропорцій розвитку сільських можливе через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською діяльністю на селі, органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян тобто через формування мережі партнерських організацій. Партнерство між владою, бізнесом та сільською громадою повинна базуватися на використанні міжнародних стандартів соціальної відповідальності, це встановить чіткі вимоги до діяльності бізнесу, влади та громади і тим самим вирівняє існуючі асиметрії у розвитку сільських територій.

Література.

1. **Терещенко В.К., Ланченко Є.О.** Методологічні засади комплексної оцінки регіонального розвитку продуктивних сил сільських територій. URL: <http://elibrary.nubip.edu.ua/6132/1/Терещ%D0%D5нко.docx>.
2. **Мельник С.І.** Соціально-економічні проблеми відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу села. К. : ННЦ ІАЕ, 2004. 342 с.
3. **Тибінка І.Я.** Концептуальні засади регулювання внутрішньорегіональної соціально-економічної диференціації в умовах активізації місцевого самоврядування. *Економічний форум*. 2016. №1. С.77-84.
4. **Мельник А. Ф.** Асиметрія структурного розвитку регіонів України та її соціально-політичні наслідки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3. С. 54-66.
5. **Белей С.І.** Концептуальні засади відтворювального потенціалу сільських територій. *Scientific and educational journal; Geneva, Switzerland, December 2015 5, Volume 1. Publishing Center of The international scientific association of economists "Consilium", Geneva, 2015, p.147. p. 127-130.*
6. **Белей С.І., Зибарева О.В.** Перспективи розвитку сільських територій в контексті українсько-румунської транскордонної співпраці євро регіону «Верхній Прут». *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : [зб. наук. пр.] / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАНУ» ; редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2015. Вип. 6 (116), С. 31-37.*
7. **Зибарева О.В., Шахраюк-Онофрей С.І.** Тенденції зміни людності сільських територій Чернівецької області як поява нових ризиків і загроз безпеки регіону. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2017. Вип. I-II (65-66). Економічні науки., С. 81-74.
8. **Мартинова Н. О.** Використання європейських моделей локального партнерства у сфері розвитку сільських територій та їх адаптація до національного законодавства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 72. С. 274-279.
9. **Колчков В. А.** Соціально-економічні асиметрії регіонального розвитку України (сутність і шляхи подолання). *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2012. №1(13). С. 12-18.

References.

1. **Tereshchenko, V., Lanченко, Ye.** (2013). *Methodological foundations for a comprehensive assessment of the regional development of rural productive forces* URL: <http://elibrary.nubip.edu.ua/6132/1/Терещ%D0%D5нко.docx>.
2. **Mel'nyk, S.** (2004). *Sotsial'no-ekonomichni problem vidtoirenniya ta efektyvnoho vykorystannya resursnogo potentsialu sela*. [Socio-economic problems of reproduction and efficient use of rural resource potential]. K.: NNTs ІАЕ, 342 p.
3. **Tybinka, I.** (2016). «Conceptual principles of regulation of intra-regional socio-economic differentiation in the conditions of activation of local self-government». *Ekonomichnyj forum*. Vol. 1. pp. 77-84.
4. **Mel'nyk, A.** (2014). «Asymmetry of structural development of regions of Ukraine and its socio-political consequences». *Sotsial'no-ekonomichni problem suchasnogo period Ukrainy*. Vol. 3. pp. 54-66.
5. **Belei, S.** (2015). «The conceptual framework of the reproductive potential of rural areas. *Scientific and educational journal*». Geneva: Publishing Center of The international scientific association of economists "Consilium", Volume 1, pp. 127-130.
6. **Belei, S., Zybareva, O.** (2015). «Prospects of development of rural territories in the context of Ukrainian-Romanian cross-border cooperation of Euroregion "Upper Prut". *Lviv: DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy"*. Vol. 6 (116), pp. 31-37.

7. Zybareva, O. Shakhraiuk-Onofrej, S. (2017). «Population trends in rural areas of Chernivtsy region as the emergence of new risks and threats of regional security». *Visnyk Chernivetskogo torgovel'no-ekonomichnogo instytutu*. Vol. I-II (65-66). pp. 81-74.
8. Martynova, N. O. (2014). «The uses of the European models of local partnership in the field of development of rural territories and their adaptation are to the national legislation». *Aktualni problemy derzhavy i prava*. № 72. pp. 274-279.
9. Kolchkov, V., (2012). «Socio-economic asymmetries of regional development of Ukraine (the essence and ways of overcoming)». *Visnyk universytetu bankivskoi spravy NBU*. vol. 1(13), pp. 14.
-

Abstract.

Zybareva Oksana, Belej Svitlana, Luchyk Oleg. Reproduction potential of rural areas in chernivtsi region in cross-border cooperation: asymmetries in development and ways of their overcoming.

The deepening of cross-border cooperation opens new opportunities for the revitalization of rural areas and obtaining synergistic effect from interlacing reproductive potential of rural areas and subjects that are located there. Considering the dynamics of external environment, there is a need for researching new factors, forms, conditions and parameters of imbalances overcome for rural development in the integration and convergence that affect the economic security of the state.

The current realities of European integration processes strengthen the role of cross-border cooperation and open new opportunities for the development of rural areas. The convergence of the rural areas economy of the Euroregion 'Upper Prut' simultaneously acts as a catalyst and an indicator of the development of European integration of Ukraine.

However, the current state of rural areas development of the Chernivtsi region is a process of uneven, asynchronous and disproportionate changes. The analysis of the development of rural areas showed an uneven development. The main disproportions in the development of rural areas of the Chernivtsi region are the following: monofunctional character of development; inefficient agriculture; negative impact on soil fertility, insufficient application of organic and mineral fertilizers; low income of the rural population; absence of conditions for the development of alternative business lines and their further diversification in rural areas; lack of an adequate mechanism for implementing financial support for the development of rural areas; Lack of economic interest to live and work in rural areas, motivation for work, unemployment, labor migration, poverty. Asymmetric development of rural areas of the Chernivtsi region makes it difficult to use the border as a stimulating rather than inhibiting factor of cross-border convergence.

It should be noted that Chernivtsi region has the opportunity to equalize the asymmetries in the development of rural areas, which are provided by a unique natural resource potential, features of land resources as a natural basis, human, scientific and technical potential. However, practice shows that if the normal course of economic processes is violated, without government intervention, there is an increase in disproportions and a socio-economic asymmetry in the development of rural areas. The conducted studies prove the necessity of developing a regional policy aimed at reducing asymmetries in the development of rural areas and searching for new forms of interaction between participants in cross-border cooperation.

Elimination of disparities in rural development is possible through the cooperation of entities that are engaged in rural economic activities, local authorities and the initiatives of the peasants themselves, through the formation of a network of partner organizations. Partnership between the authorities, business and the rural community should be based on the use of international standards of social responsibility that will establish clear requirements for the activities of business, government and society and thereby equalize existing asymmetries in the development of rural areas.

Key words: rural areas, region, potential, diversification, asymmetry, rural area, cross-border cooperation.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2019 р.

Бібліографічний опис статті:

Зибарева О. В., Белей С. І., Лучик О. І. Відтворювальний потенціал сільських територій чернівецької області в умовах транскордонного співробітництва: асиметрії розвитку та шляхи їх подолання. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 3. С. 11-19.

Zybareva Oksana, Belej Svitlana, Luchyk Oleg. Reproduction potential of rural areas in chernivtsi region in cross-border cooperation: asymmetries in development and ways of their overcoming. *Actual problems of innovative economy*. 2019. No. 3, pp. 11-19.

